

Főoldal>Jogi lépések indítása>Hol és hogyan?>Melyik ország joga alkalmazandó? Melyik ország joga alkalmazandó?

Csehország

1 A hatályos jogszabályok forrásai

1.1 Nemzeti szabályok

A kollíziós szabályok terén a fő nemzeti intézkedés a nemzetközi magánjogról szóló 91/2012. sz. törvény.

1.2 Többoldalú nemzetközi egyezmények

1.2.1. Az alkalmazandó jogot szabályozó egyes jelentős többoldalú nemzetközi egyezmények:

1.2.1.1. Közvetlenül alkalmazandók

Varsói egyezmény a nemzetközi légitfuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítéséről, Varsó, 1929.

Egyezmény a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről (CMR), 1956.

Guadalajarai egyezmény a szerződő fuvarozón kívüli személy által végzett nemzetközi légi fuvarozásra vonatkozó egyes szabályok egységesítéséről, 1961.

Bécsi egyezmény az atomkárokért való polgári jogi felelősségről, 1963.

Hágai egyezmény a közlekedési balesetekre alkalmazandó jogról, 1971.

Egyezmény a nemzetközi közúti utas- és poggyászfuvározási szerződésről (CVR), 1973.

Egyezmény az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseire vonatkozó elévülési időről, 1974.

ENSZ-egyezmény a tengeri áruszállításról, 1978.

ENSZ-egyezmény az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről, Bécs, 1980.

Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF), 1980.

Egyezmény a nemzetközi légitfuvarozásra vonatkozó egyes jogszabályok egységesítéséről, Montreal, 1999.

1.2.2.2. Kollízió

Egyezmény a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról, Hága, 1996.

Hágai egyezmény a felnőttek nemzetközi védelméről, 2000.

Hágai jegyzőkönyv a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról, 2007. (az Európai Unió egésze a szerződő fél)

1.3 Főbb kétoldalú egyezmények

1.3.1. Az alkalmazandó jogot szabályozó egyes jelentős kétoldalú nemzetközi egyezmények

Megállapodás a Csehszlovák Köztársaság és az Albán Népköztársaság között a jogsegélyről polgári, családjogi és büntetőügyekben, 1959.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság között a polgári jogi, családjogi és a büntetőügyekre vonatkozó jogi kapcsolatok szabályozásáról, 1964. (a korábbi Jugoszlávia valamennyi utódállamára alkalmazandó)

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Bolgár Népköztársaság között a jogsegélyről, valamint a polgári jogi, családjogi és a büntetőügyekre vonatkozó jogi kapcsolatok szabályozásáról, 1976.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Mongol Népköztársaság között a jogsegély nyújtásáról és a jogi kapcsolatokról polgári, családjogi és büntetőügyekben, 1976.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Kubai Köztársaság között a kölcsönös jogsegélyről polgári, családjogi és büntetőügyekben, 1980.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között a jogsegélyről és a jogi kapcsolatokról polgári, családjogi és büntetőügyekben, 1982. (az Oroszországi Föderációra és a korábbi SZSZKSZ több más utódállamára alkalmazandó)

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Vietnami Szocialista Köztársaság között a polgári és bűnügyi jogsegélyről, 1982.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Lengyel Népköztársaság között a jogsegélyről, valamint a polgári jogi, családjogi, munkajogi és a büntetőügyekre vonatkozó jogi kapcsolatok szabályozásáról, 1987.

Megállapodás a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság között a jogsegélyről, valamint a polgári jogi, családjogi és a büntetőügyekre vonatkozó jogi kapcsolatok szabályozásáról, 1989.

Megállapodás a Cseh Köztársaság és Románia között a polgári jogsegélyről, 1994.

Megállapodás a Cseh Köztársaság és Ukrajna között a polgári jogsegélyről, 2001.

Megállapodás a Cseh Köztársaság és az Üzbég Köztársaság között a jogsegélyről és a jogi kapcsolatokról polgári és büntetőügyekben, 2002.

2 A kollíziós jogi szabályok végrehajtása

2.1 A bírák hivatalból kötelesek-e alkalmazni a kollíziós jogi szabályokat?

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 23. szakasza szabályozza.

A bíróság hivatalból alkalmazza a külföldi jogot. A jog ugyanúgy alkalmazandó, mint abban az országban, amelyben az hatályban van. Az alkalmazandó jog rendelkezései azok a rendelkezések, amelyek alkalmazandók lennének az ügyben történő döntéshozatal során abban az országban, amelyben a jog hatályban van, függetlenül azok rendszertani elhelyezkedésétől vagy közjogi jellegétől, feltéve, hogy nem ellentétesek a cseh jog alkalmazandó rendelkezéseivel.

A bíróság hivatalból határozza meg a külföldi jog alkalmazandó részét. Az azon ügyekben ítélkező bíróság vagy hatóság, amelyekre az érintett jog az irányadó, minden szükséges intézkedést megtesz az érintett jog megállapításához.

2.2 Vissza- és továbbutalás (Renvoi)

E kérdést általánosságban a nemzetközi magánjogról szóló törvény 21. szakasza szabályozza.

A vissza- és továbbutalás (renvoi) elfogadott a szerződési és munkajogon alapuló jogviszonyok kivételével. Amennyiben a felek választották meg az alkalmazandó jogot, a kollíziós rendelkezések csak akkor vehetők figyelembe, ha ez következik a felek megállapodásából.

2.3 A kapcsoló tényező megváltozása

Egy konkrét tényező értékelésére általában csak akkor kerül sor, ha egy jogilag releváns tény vizsgálat alatt áll. Különös kollíziós szabályok természetesen rendezhetnek egy kérdést meghatározott időpontokban – lásd például a dologi jogokra vonatkozó szabályokat a 3.8. pontban.

2.4 Kivételek a kollíziós jogi szabályok általános alkalmazása alól

E kérdést általánosságban a nemzetközi magánjogról szóló törvény („mentesítő záradék” néven ismert) 24. szakasza szabályozza.

A nemzetközi magánjogról szóló törvény alapján alkalmazandó jogot nem kell alkalmazni olyan egészen kivételes körülmények között, amelyek fennállása esetén az az ügy összes körülménye összefoglalásának és különösen a felek másik jog alkalmazását illetően fennálló megalapozott várakozásának megfelelően indokolt megfontolása után aránytalannak és a felek közötti jogviszony észszerű és tisztességes rendezésével ellentétesnek tűnne. Ilyen körülmények között, és ha más személyek jogai nem sérülnek, az ilyen jogviszonyrendezést lehetővé tevő jog alkalmazandó.

2.5 A külföldi jog bizonyítása

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 23. szakasza szabályozza.

A bíróság hivatalból határozza meg a külföldi jog alkalmazandó részét. Az azon ügyekben ítélkező bíróság vagy hatóság, amelyekre az érintett jog az irányadó, minden szükséges intézkedést megtesz az érintett jog megállapításához.

Ha az azon ügyekben ítélkező bíróság vagy hatóság, amelyekre az érintett jog az irányadó, nem ismeri a külföldi jog tartalmát, az igazságügyi minisztérium véleményét kérheti annak megállapításához.

Ha a külföldi jog nem állapítható meg észszerű időn belül, vagy ha az egyáltalán nem állapítható meg, a cseh jog alkalmazandó.

3 Kollíziós jogi szabályok

3.1 Szerződéses kötelek és jogi aktusok

A szerződéses kötelezettségekre a nemzetközi magánjogról szóló törvény 87. és 89. szakasza alkalmazandó. Ez azokra a szerződéses kötelezettségekre vagy azok azon vonatkozásaira korlátozódik, amelyek nem tartoznak az uniós jogszabályok vagy nemzetközi megállapodások hatálya alá, kivéve, ha az említett jogszabályok vagy megállapodások lehetővé teszik azokra a törvény alkalmazását. Az említett rendelkezések tehát szubszidiárius jellegűek.

A szerződésekre azon állam joga az irányadó, amelyhez a szerződés a legszorosabban kapcsolódik, kivéve, ha a felek választották meg az alkalmazandó jogot. A jogválasztásnak kifejezetten kell lennie, vagy annak egyértelműen kell következnie a szerződés rendelkezéseiből vagy az ügy körülményeiből.

A biztosítási szerződésekre a biztosítási kötvénytulajdonos szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó. A felek megválaszthatják a biztosítási szerződésre alkalmazandó jogot.

A „Róma I” rendelet hatálya alá tartozó biztosítási szerződések esetében a törvény él a tagállamokat a rendelet 7. cikkének (3) bekezdése alapján megillető lehetőséggel, lehetővé téve a felek számára az alkalmazandó jognak a rendelet által előírt keretek között történő megválasztását.

Az egyoldalú szerződésekből eredő jogviszonyokra a törvény 90. szakasza alapján azon állam joga az irányadó, amelynek területén az egyoldalú szerződést létrehozó fél szokásos tartózkodási helye vagy létesítő okirat szerinti székhelye van a szerződés létrehozásakor, kivéve, ha az érintett fél másik alkalmazandó jogot választott.

3.2 Szerződésen kívüli kötelmi viszonyok

A nemzetközi magánjogról szóló törvény 101. szakasza – alapvetően a „Róma II” rendelet alkalmazási körével összefüggésben – egy kizárólag a magán- és személyiségi jogok megsértéséből – beleértve a jó hírnév megsértését is – eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra vonatkozó kollíziós intézkedést tartalmaz. E kötelmi viszonyokra a jogsértés helye szerinti állam joga az irányadó. A sérelmet szenvedett fél mindazonáltal azon állam jogának alkalmazása mellett is dönthet, a) amelynek területén a sérelmet szenvedett fél szokásos tartózkodási helye vagy létesítő okirat szerinti székhelye van, b) amelynek területén a jogsértő fél szokásos tartózkodási helye vagy létesítő okirat szerinti székhelye van, vagy c) amelyben a jogsértés eredménye bekövetkezett, feltéve, hogy a jogsértő fél ezt előre láthatta.

A szerződésen kívül okozott kárért való felelősség is jogilag egységes a fent említett számos nemzetközi szállítási megállapodásban (lásd az 1.2.1. szakaszt).

3.3 A személyi állapot, valamint annak a családi állapottal kapcsolatos vonatkozásai (név, lakóhely, cselekvőképesség)

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 29. szakasza szabályozza.

A törvény eltérő rendelkezése hiányában a jogi személyiségre, valamint a jog- és cselekvőképességre az érintett személy szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó. A törvény eltérő rendelkezése hiányában elegendő, ha a jogcselekményt végző természetes személy jog- és cselekvőképességgel rendelkezik a cselekmény elvégzésére a cselekmény természetes személy általi elvégzésének helyén alkalmazandó jog alapján.

A természetes személy nevével kapcsolatos intézkedésre az érintett személy állampolgársága szerinti állam joga az irányadó. Az érintett személy mindazonáltal a szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogának alkalmazása mellett is dönthet. Ha egy személy több állampolgársággal rendelkezik, a nemzetközi magánjogról szóló törvény 28. szakasza szerinti eljárást kell követni.

A természetes személyek személyes helyzetét számos olyan költségmentességről szóló kétoldalú megállapodás is szabályozza, amelyek kötelezőek a Cseh Köztársaságra. Az említett megállapodásokban a kollíziós szabályok általában az állampolgárság kritériumán alapulnak és elsőbbséget élveznek a nemzetközi magánjogról szóló törvényben szereplő szabályokkal szemben.

3.4 Szülő-gyermek kapcsolat megállapítása, ideértve az örökbefogadást is

3.4.1 Szülő-gyermek kapcsolat megállapítása

A származás megállapítására és vitására a nemzetközi magánjogról szóló törvény 54. szakasza vonatkozik. E kérdésre azon állam joga alkalmazandó, amelynek a gyermek a születésénél fogva állampolgára; ha a gyermek a születésénél fogva több állampolgárságot szerez, a cseh jog alkalmazandó. Ha ez a gyermek érdekét szolgálja, azon állam joga alkalmazandó, amelynek területén a gyermek anyja szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett a gyermek születésekor. Ha a gyermek a Cseh Köztársaságban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, és ha ez a gyermek érdekét szolgálja, a származás megállapítására és vitására a cseh jog alkalmazandó. A származás azon állam jogával összhangban is megállapítható, amelyben a származásra vonatkozóan nyilatkozatot tettek. Ha a származást egy másik államban vitatják bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásban e másik állam jogával összhangban, és a származás megállapítására egy másik személy vonatkozásában kerül sor, ez elegendő a származás e személy vonatkozásában történő megállapításához.

A származásra tartással kapcsolatos ügyekben alkalmazandó jogot a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló hágai jegyzőkönyvvel (2007) kapcsolatos kötelezettségről szóló rendelet 15. cikkével összhangban kell meghatározni. A szülői jogokkal és kötelezettségekkel, valamint a gyermek személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos egyéb ügyekben az alkalmazandó jogot a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló hágai egyezményvel (1996) összhangban kell meghatározni.

3.4.2 Örökbefogadás

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 61. és 62. szakasza szabályozza.

Az örökbefogadáshoz teljesíteni kell az örökbefogadott állampolgársága szerinti állam és az örökbefogadó szülő állampolgársága szerinti állam joga által meghatározott feltételeket. Ha az örökbefogadó szülők különböző állampolgársággal rendelkeznek, a mindkét szülő állampolgársága által kijelölt jogrendszerek, valamint az örökbefogadott állampolgársága szerinti állam jogának feltételeit is teljesíteni kell. Ha e szabályok alapján olyan másik ország jogát kellene alkalmazni, amely nem teszi lehetővé az örökbefogadást, vagy csak rendkívül korlátozott körülmények között teszi lehetővé azt, a cseh jog

időpontjában a végrendelező szokásos tartózkodási helye volt, d) amelynek jogát alkalmazni kell az öröklési jogi rendszerre, vagy amelynek jogát alkalmazni kellett az ilyen rendszerre a végrendelezéskor, vagy e) amelyben az érintett ingatlan található. E szabályok vonatkoznak a végrendelet visszavonásának alakiságára is. E szabályok alkalmazandók megfelelően az öröklési szerződések és az egyéb végintézkedések alakiságára is, feltéve, hogy az örökhagyó részes fél az öröklési szerződésben. Ez vonatkozik az öröklési szerződés vagy az egyéb hagyományok érvénytelenítésének alakiságára is.

A végrendelező úgy rendelkezhet a végrendeletben, hogy az egyébként alkalmazandó jog helyett az öröklési jogi rendszerre – a hagyományrendelést is beleértve – azon állam joga lesz az irányadó, amelynek területén a végrendelezéskor a végrendelező szokásos tartózkodási helye van, vagy úgy rendelkezhet, hogy az öröklési jogi rendszerre – a hagyományrendelést is beleértve – azon állam joga lesz az irányadó, amelynek a végrendelező a végrendelezéskor az állampolgára. Az öröklési szerződés felei e jogrendszerek közül kiválaszthatnak egy öröklési jogi rendszert, feltéve, hogy az örökhagyó az öröklési szerződés egyik fele. Ez megfelelően alkalmazandó az egyéb végintézkedésekre is.

Az öröklésről szóló rendelet értelmében abban az esetben, ha az öröklésre jogosult természetes személy, az így meghatározott jog alkalmazása nem zárja ki azt, hogy valamely tagállam vagy egy adott tagállam által e célra kijelölt intézmény a jog alapján megszerezze a területén található hagyatéki vagyontárgyak tulajdonjogát, ha a hitelezők jogosultak a rendezetlen tartozások fennmaradó vagyontárgyakból történő kifizetésére. A cseh jogban e kérdést a polgári törvénykönyv 1634. szakasza szabályozza. E szakasz értelmében abban az esetben, ha a törvényes öröklésre vonatkozó szabályok alapján sincs törvényes örökös, a hagyaték az államra száll át, és az állam tekintendő törvényes örökösnek. Az állam ugyanolyan helyzetbe kerül a többi féllel szemben, mint egy örökös, a hagyatéki leltározás kedvezményével összhangban. A nemzetközi magánjogról szóló törvény 78. szakasza alapján az örökhagyó Cseh Köztársaságban található vagyontárgyai és jogai örökös hiányában a Cseh Köztársaságra szállnak át; az ezzel kapcsolatos ügyekben történő döntéshozatalra a cseh bíróságok rendelkeznek joghatósággal. E szempontból az állam vagy valamely más területi egység vagy meglévő intézmény nem tekinthető örökösnek, kivéve, ha a végrendelet örökösként nevezte meg.

3.8 Ingatlan

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 69–79. szakasza szabályozza.

Főszabály szerint az ingatlanok és ingóságok feletti tulajdonjogokra annak a helynek a joga az irányadó, ahol a vagyontárgy található. Szintén e jog alapján kell megállapítani, hogy a vagyontárgy ingatlanok vagy ingóságnak minősül-e. Bizonyos vagyontárgyak és a dologi jogok egyes vonatkozásai tekintetében a törvény mindazonáltal különös kollíziós szabályokat tartalmaz – lásd lent:

A hivatalos nyilvántartásba bejegyzett hajókra és légi járművekre vonatkozó dologi jogok keletkezésére és megszűnésére a nyilvántartás helye szerinti állam joga az irányadó.

Az ingóságokra vonatkozó dologi jogok keletkezésére és megszűnésére annak a helynek a joga az irányadó, ahol a vagyontárgy az adott jog keletkezését vagy megszűnését előidéző esemény bekövetkezésének időpontjában található volt.

A megállapodás alapján átruházott ingóság feletti tulajdonjog keletkezésére és megszűnésére a tulajdonjog keletkezésének vagy megszűnésének alapjául szolgáló megállapodásra alkalmazandó jog az irányadó.

Ha az ingóságra vonatkozó dologi jogok keletkezésének és megszűnésének alapjául szolgáló jogi eljárásra a vagyontárgy szállításának megkezdését követően és a szállítás időtartama alatt került sor, az ilyen jogkeletkezésre és -megszűnésre a vagyontárgy feladásának helye szerinti jog az irányadó. Ha mindazonáltal az érintett vagyontárgyra vonatkozó dologi jogok keletkezésére és megszűnésére olyan okmány kezelése révén kerül sor, amelyet be kell mutatni a vagyontárgy átadásához és kezeléséhez, azon hely joga alkalmazandó, amelyen az okmány a kezelésének időpontjában található.

Az állami nyilvántartásba és hasonló jegyzékekbe való felvételre vonatkozó, az ingatlan vagy ingóság fekvésének helyén hatályos rendelkezések akkor is alkalmazandók, ha a nyilvántartásba vett jog keletkezése, megszűnése, korlátozása vagy átruházása jogi indokának értékelésére másik jogrendszer alapján kerül sor.

Az elbirtoklásra az azon helyen hatályos jogot kell alkalmazni, ahol a vagyontárgy az elbirtoklási idő kezdetekor található volt. A birtokos mindazonáltal azon állam jogára is hivatkozhat, amelynek területén az elbirtoklásra sor kerül, ha – a vagyontárgy érintett államba érkezésének időpontjától – az érintett állam joga szerint az elbirtoklás valamennyi feltétele teljesült.

3.9 Fizetéseképtelenség

E kérdést a nemzetközi magánjogról szóló törvény 111. szakasza szabályozza. A fizetéseképtelenségi rendelet kollíziós rendelkezései megfelelően alkalmazandók az említett rendelet hatálya alá tartozó esetek kivételével.

Utolsó frissítés: 31/03/2021

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.